

ФІНАНСУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ФОРМІ БЛАГОДІЙНИХ ВНЕСКІВ: СИСТЕМА ПОТРЕБУЄ ЗМІН

З перших років українського державотворення й досі через банальне недофінансування комунальні заклади охорони здоров'я перебувають у важкому становищі. Причому, поряд з бюджетними асигнуваннями, вони постійно змушені шукати альтернативні інструменти для покриття витрат з виплати заробітної плати, організації та надання послуг, утримання, облаштування, ремонту і придбання майна. Однією з форм фінансування видатків цих закладів є благодійні внески, питання залучення й використання яких мають великий суспільний резонанс, адже часто пов'язані з протиправною діяльністю та зловживаннями зі сторони набувачів благодійної допомоги.

Надання добровільної, безповоротної та безоплатної допомоги у формі благодійних внесків регламентується низкою нормативно-правових документів (табл. 1). Вони визначають загальні засади благодійництва, забезпечують правове регулювання відносин в суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, гарантують державну підтримку її учасникам. Однак недосконалість законодавчої бази, її трактування на власний розсуд сприяє вчиненню злочинів набувачами благодійної допомоги, призводить до зловживань працівників комунальних закладів охорони здоров'я, атрофує морально-етичні норми поведінки громадян щодо благодійництва [1, с. 89].

Відповідно до Порядку отримання благодійних внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами та закладами такі внески можуть здійснюватися благодійниками набувачам у грошовій формі, а також як товари, роботи і послуги. Якщо благодійниками конкретну мету їх використання не встановлено, вона визначається керівниками установ і закладів відповідно до першочергових потреб, пов'язаних з веденням основної діяльності. Важливим є те, що при отриманні цього виду допомоги розпорядники бюджетних коштів у межах року зобов'язані внести зміни до спеціального фонду кошторису за іншими джерелами власних надходжень.

Нормативно-правові документи, які регламентують питання залучення і використання благодійних внесків [1, с. 89]

Нормативно-правовий документ	Характеристика
Бюджетний кодекс України	Визначає склад власних надходжень бюджетних установ і напрями використання благодійних внесків, грантів та дарунків
Закон України «Про благодійництво та благодійні організації»	Визначає загальні засади благодійництва, забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, гарантує державну підтримку її учасникам
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розподілу товарів, отриманих як благодійна допомога, та контролю за цільовим розподілом благодійної допомоги у вигляді наданих послуг або виконаних робіт»	Визначає механізм розподілу товарів, отриманих як благодійна допомога юридичними особами – її набувачами, та контролю за цільовим розподілом благодійної допомоги у вигляді наданих послуг або виконаних робіт
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування»	Визначає вимоги до отримання, використання та обліку благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб – резидентів і нерезидентів бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, культури, науки, спорту та фізичного виховання

У цьому сенсі необхідно звернути увагу на використання благодійних внесків за 9 місяців 2016 р. КЗ ТОР «Тернопільська університетська лікарня» на виплату заробітної плати. З-поміж усього спектру витрат, як-от продукти харчування, медикаменти, оплата послуг, капітальні видатки тощо, 18,2 тис. грн. і 4 тис. грн. було витрачено на оплату праці та відповідні нарахування (аналогічно 7 тис. грн. по КУТОР «Центр здоров'я»). Чинним законодавством встановлено заборону використовувати кошти благодійних внесків на виплату заробітної плати. Адже цілі надання благодійних внесків є відмінними від засад регулювання оплати праці та жодним чином не стосуються такого виду витрат.

Більш детально інформацію щодо заборони використання благодійних внесків подано в Рішенні Конституційного Суду України у

справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. №1222». Керівники закладів охорони здоров'я, які допускають спрямування благодійних внесків на виплату заробітної плати не лише обмежують права благодійника вільно розпоряджатися своїм майном, а змінюють правовий режим власності (використання пожертв і благодійних внесків).

Благодійні внески можуть надаватися у грошовій формі, а також як товари, роботи і послуги

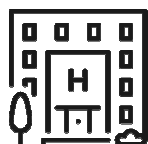
Благодійні внески
25,3 млн. грн.
(станом на 01.09.2016)

Благодійні внески
5,8%

Загальний фонд
90,7%

Спеціальний фонд
3,5%

13,5 млн. грн.   **1–2 млн. грн.**   Від **3** до **800** тис. грн.   **Не надходили**

41

комунальних закладів охорони здоров'я

КЗ ТОР «Тернопільська університетська лікарня»

КУ ТОР «Тернопільська обласна дитяча клінічна лікарня»

Тернопільська обласна комунальна клінічна психоневрологічна лікарня

КУТОР «Тернопільський обласний клінічний шкірно-венерологічний диспансер»

КУ ТОР «Тернопільський обласний клінічний онкологічний диспансер»

Тернопільське обласне комунальне спеціалізоване територіальне медичне об'єднання «Фтизіатрія»

Тернопільський обласний комунальний лікувально-фізкультурний диспансер

КЗ ТОР «Тернопільський обласний клінічний перинатальний центр «Мати і дитина»

КУ ТОР «Тернопільський обласний наркологічний диспансер»

Тернопільське обласне бюро судово-медичної експертизи

КУТОР «Обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом»

КУТОР «Тернопільський обласний спеціалізований будинок дитини»

КУ ТОР «Тернопільське обласне патологоанатомічне бюро»

КУТОР «Микулинецька обласна фізіотерапевтична лікарня реабілітації»

Інші комунальні заклади охорони здоров'я

Інші комунальні заклади охорони здоров'я

1 заклад

5 закладів

15 закладів

20 закладів

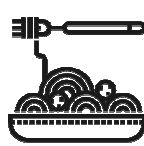
Суспільство погано інформоване про використання благодійних внесків

18,2 тис. грн.
зарплата

16,0 млн. грн.
медикаменти

1,1 млн. грн.
продукти харчування

3,9 млн. грн.
капітальні видатки

2,8 млн. грн.
предмети і матеріали

Рис. 1. Фінансування комунальних закладів охорони здоров'я у формі благодійних внесків

Примітка. Складено автором на основі звітних даних Управління охорони здоров'я Тернопільської обласної державної адміністрації.

Разом з тим, за 9 місяців 2016 р. по окремих комунальних закладах охорони здоров'я Тернопільської обл. вражають за своїми сумами обсяги наданих благодійних внесків. Якщо в КЗ ТОР «Тернопільська

університетська лікарня» вони становили 13,5 млн. грн., то в п'яти закладах (шість закладів за аналогічний період 2015 р.) коливалися від 1 до 2 млн. грн., а в 20 закладах (14 закладів за аналогічний період 2015 р.) не надходили взагалі, що видається дивним на фоні системного підходу до збору коштів (заважаючи на «обов'язковий» характер таких внесків, кошти, скоріше за все, не обліковувалися та були вилучені з фінансування основної діяльності цих закладів, що потребує додаткового вивчення).

Вплив «людського фактора» є головною причиною деструктивності благодійних внесків. Натомість посилення фінансового контролю зі сторони контролюючих органів не забезпечить до суттєвих змін, оскільки ці кошти можуть й не обліковуватися у звітних документах і не зараховуватися на рахунки. Зважаючи на те, що основними надавачами благодійної допомоги в комунальних закладах охорони здоров'я є отримувачі послуг, потребує проведення широкомасштабна просвітницька робота. Кожен громадянин/пацієнт через інформаційні стенди, ЗМІ, веб-сайти тощо має бачити, на які цілі будуть витрачатися, надані ним кошти у формі благодійних внесків.

Вважаємо, що благодійні внески можуть бути залишені в переліку власних надходжень комунальних закладів охорони здоров'я тільки за умови забезпечення громадського контролю, який реалізується на основі суспільних інститутів і законів, що зобов'язують надавати інформацію зацікавленим особам. Адже це питання тісно пов'язане з корупцією, відтак участь населення в його вирішенні є вершиною демократії, за якої мешканці територіальної громади реально впливають на організацію фінансових відносин. В іншому випадку благодійні внески й надалі асоціюватимуться з «вимаганням неправомірної вигоди в пацієнтів», «обов'язковою платою за надані медичні послуги» тощо.

Література:

1. Письменний В.В. Правові аспекти фінансування бюджетних установ і закладів у формі благодійних внесків // Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах проведення системних реформ: Загальноунівер. наук. конф. проф.-викл. складу, 10 квіт. 2013 р., м. Тернопіль. – Тернопіль: Вектор, 2013. – С. 89–92.